

PERCEPTION OF VOCATIONAL AND TECHNICAL HIGH SCHOOL:A RESEARCH ON THE SECONDARY SCHOOL 8TH GRADE STUDENTS

(MESLEKİ VE TEKNİK ANADOLU LİSESİ ALGISI:
ORTAOKUL 8. SINIF ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA)

Ümit DEMİR¹

ABSTRACT

This study aimed at examining secondary school 8th grade students' perception toward vocational high school and their preferences at these schools. The study was conducted in three secondary schools located in Çanakkale in the second semester of the 2015-2016 academic year. The research sample consisted of 680 students in three different government secondary schools. The Perception Scale toward Vocational Technical Education (PStVTE) developed by researcher was used for data collection. In the analyses that were made for the internal consistency, Cronbach's alfa value was estimated as 0.74. The scale that has 15 items totally consists of 4 factors and the factors explain 54.8% of the total variance. The descriptive survey model was employed in the study. The data obtained in the study were analyzed via the Mann Whitney U-test, the Kruskal-Wallis test, and the X² test. According to research results students have negative perceptions towards vocational technical education. Finally, the perceptions of the students towards vocational technical education varied statistically significantly by relative grade state, level of knowledge on vocational technical education and its departments. Vocational and technical high school preferences differ significantly according to the level of knowledge about gender, vocational technical education and fields.

Keywords: Perceptions towards vocational technical education, vocational technical education, preferences at vocational and technical high schools.

ÖZET

Bu çalışmada ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algılarının ve bu okulları tercih durumlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma 2015-2016 ikinci döneminde Çanakkale ilinde yer almakta olan 3 ortaokulda yürütülmüştür. Çalışmanın örneklemini bu 3 devlet ortaokulunda öğrenimlerine devam etmekte olan toplam 680 öğrenci oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan Mesleki ve Teknik Eğitime Yönelik Algı ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin iç tutarlılık için yapılan analizde ölçeğin tümü için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.74 olarak hesaplanmıştır. Toplam 15 madde bulunan ölçek, 4 faktörden oluşmakta ve faktörler toplam varyansın %54.8'ini açıklamaktadır. Araştırma betimsel nitelikli tarama modelinde yürütülmüştür. Çalışmadan elde edilen veriler araştırma sorularının cevaplanmasına yönelik Mann Whitney U-testi, Kruskal-Wallis testi ve Ki-Kare testi ile elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre öğrenciler mesleki teknik eğitime yönelik olumsuz algılar taşımaktadırlar. Sonuç olarak, öğrencilerin mesleki teknik eğitime yönelik algıları akraba mezun durumu ve mesleki eğitim ve alanları hakkında bilgi düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermektedir. Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi tercih durumları ise cinsiyet, mesleki ve teknik eğitim ve alanları hakkındaki bilgi düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Anahtar Sözcükler: Mesleki ve teknik eğitime yönelik algılar, mesleki teknik eğitim, mesleki ve teknik anadolu liselerinde tercih durumu

¹ Dokuz Eylül University. Email: umit.demir@deu.edu.tr

SUMMARY

Introduction

One of the most prominent features of the century we left behind is the scene of a rapid and continuous change process. Constantly changing technological, social, economic and political structures; Not only it changed our lifestyle and standards to a certain extent, but it also made the choice of profession that determines our life a complex task. It is necessary to emphasize the importance of education and occupation choice which have positive or negative effects on many dimensions, from mental health to statute in society (Arslan ve Kılıç, 2000).

The concept of seeing education as a transfer of knowledge is far behind. Today's understanding of education brings one of the basic variables of education as orientation programs which are designed and developed via science, technology and value judgements on the agenda. (Arslan & Kılıç, 2000; Engin, 2005). Because, within the learning process, students have to make important decisions such as course, social and educational work, course, job and career choice. Effective decision-making by students at these stages can only be achieved by increasing knowledge and awareness from a young age through formal and special referral activities (Hepkul, 2014).

First of all, decision makers need to know what they want and what possibilities they have to get it so that they can make a right choice in any matter, or in other words, to make a healthy decision. At this stage considering the various options, it should be decided by considering how appropriate the requirements (Kuzgun, 2000: 5).

During the education process, orientation studies carried out in schools are divided into two groups as educational orientation and vocational orientation. It is expressed as an educational orientation to the aid activities that are taken by the individuals in the education system in relation to educational problems. Vocational orientation refers to guidance activities that involve activities that are carried out by the individual in making occupational choices, in the direction of a profession, in the selection of a profession within this profession, and in the preparation of the profession (Özoğlu, 1982).

When we look at practices in our country, orientation is perceived only as a guidance and psychological counseling activity and takes part in school guidance services. Orientation services, which are important in the definition of an individual's interests and abilities, are not the subject of student orientation events because of their poor implementation (Arslan ve Kılıç, 2000). Because orientation services from the second half of the eighth grade of middle schools are offered as a school recognition service after this class (Arslan ve Kılıç, 2000; Gülcan ve Cengizhan, 2009). As a result, a program application can not be provided students' individual and professional awareness (Çevik, 2006). Students have to make decisions without knowing the schools and the educational goals of the schools that they can prefer as a high school (Hepkul, 2014).

Purpose

This study aims to reveal the perception and preferences of secondary school graduate students who are about to decide career choice, for vocational technical education schools. In the scope of the study, the factors affecting students' perception and preference were also questioned. Within this context, the research questions of the study can be listed as follows:

1. What are high school education preferences of secondary school 8th grade students?
 - a. Which schools of different types do students prefer?
 - b. What are the vocational school type preferences of students who are among the preferences of vocational and technical anatolian high school?
2. What is the knowledge level of middle school 8th grade students about vocational and technical education?
 - a. How is the knowledge level of students about the general education system?
 - b. How is the knowledge level of students about vocational and technical anatolian high schools in the province?
3. Are the vocational and technical anatolian high school preferences of middle school 8th grade students different according to their personal characteristics?
 - a. Are the vocational and technical Anatolian high school preferences of the students different according to their gender?
 - b. Does the choice of vocational and technical Anatolian high school differ according to the number of vocational education graduates in their family?
 - c. Does the choice of vocational and technical anatolian high school differ according to the level of their knowledge about vocational education system?
 - d. Does the choice of students' vocational and technical anatolian high school differ according to perceived success levels of vocational education institutions in school promotion?
4. Does the perception of vocational technical education of secondary school 8th grade students differ according to personal characteristics?
 - a. Does the perception of vocational and technical high school differ according to their gender?
 - b. Does the perception of vocational and technical high school differ according to students' number of vocational high school graduates in their family?
 - c. Does the perception of vocational and technical anatolian high school differ according to the level of their knowledge about vocational education system?

- d. Does the perception of students' vocational and technical anatolian high school differ according to the level of perception of the level of achievement of vocational education institutions in school promotion?

Method

Samples

The research sample consisted of 680 8th grade students studying in 5 different secondary school in Çanakkale The distribution of the sample by gender was as follows: male (47.8%), female (52.2%). The distribution of the sample by having graduates in the family was as follows: available (32%), and unavailable(68%).

Data Collection Tool

"Perception and Preference Scale for Vocational and Technical Schools" was used in order to determine 680 students' vocational education knowledge levels and their effect on vocational and technical school perception and preference in 5 different secondary schools in Çanakkale. This scale consists of 2 parts. In the first part, it was tried to determine the participant's demographic information (gender, high school education preference and information status). In the second part, there is a 5-point likert scale consisting of 15 items and developed to find out the perceptions of students about vocational and technical schools. This scale was developed by the researcher. When scale items were prepared, it was asked to 40 students and to express their views by asking open-ended questions about their perceptions and the factors affecting them in relation to vocational and technical schools. Then, the scale was developed by transforming the items mentioned by the students. The Cronbach alpha reliability coefficient of the scale was 0.74. The scale, which has a total of 15 items, consists of 4 factors (perception of occupation and higher education, general prejudices, environmental decision factors, individual decision competence) and these factors explain 54.771% of the total variance. The result of the KMO test to measure the sample adequacy was calculated as 0.778.

Data Analysis

The research was conducted with a relational screening model to describe the current situation. The independent variables of the study are the personal characteristics (gender, family information) of the 8th grade students of middle school and the dependent variables are of high school preferences and vocational and technical school perceptions of them. In this context, Mann Whitney U-Test, Kruskal-Wallis Test and Chi-Square statistical analysis methods were used in the analysis of data. The students' vocational and technical school perception and preference status were analyzed using the SPSS 16.0 statistical analysis program.

Findings

In 680 8th grade students, 390 students' first choice for high school education is Science High School and 220 students' first choice for high school is Anatolian / Social Sciences High School. Only the first choice of 70 students constitutes vocational and technical school. Among the vocational and technical education schools, schools with health sciences are the most preferred as a first choice. The least preferred areas as first choice are tourism and commercial science. The vast majority of students (96.3%) have middle and lower level knowledge about the vocational education system. It has been found that the vast majority of the students (91.1%) have little or no knowledge about vocational and technical education in their cities and the fields taught in these high schools. Only 8.9% of students have more and much more knowledge about vocational high schools.

Students' preference for vocational and technical schools varied statistically by gender ($X^2_{(1)}=19.91$, $p<.05$). The mean ranks of the groups show that the male students had higher possibility of preference in comparison to the female students. Students' preference for vocational and technical schools did not vary statistically by relative grade state ($X^2_{(1)}=0$, $p>.05$). Preference for vocational and technical schools varied statistically by the level of knowledge about vocational and technical schools' education system ($X^2_{(4)}=15.69$, $p<.05$). According to this finding, those with middle level knowledge about these schools indicated that they could prefer vocational and technical schools. Preference for vocational and technical schools varied statistically by the perception of the level of success of the vocational and technical high schools in the school introductions ($X^2_{(1)}=35.89$, $p<.05$). According to this finding, the students who think that vocational and technical high schools are successful in the promotion of the school have stated that they can prefer these schools more. Preference for vocational and technical schools varied statistically by the knowledge level of the vocational and technical high schools in their cities. ($X^2_{(4)}=22.12$, $p<.05$). The students that have middle level knowledge about vocational and technical education in their cities have stated that they can prefer these schools more.

The perceptions of the students towards vocational technical education did not vary statistically by gender ($U=57325$, $p>0.05$). Perception scores of boys and girls are close to each other. The perceptions of the students towards vocational technical education varied statistically by relative grade state ($U=44337$, $p<0.05$). The mean ranks of the groups show that the students having relatives graduated from vocational and technical high schools had higher perceptions towards vocational technical education in comparison to the non having. The perceptions of the students towards vocational technical education varied statistically by the level of knowledge about vocational and technical schools' education system ($X^2_{(2)}=33.780$, $p<0.05$). The perceptions of the students towards vocational technical education varied statistically by the perception of the level of success of the vocational and technical high schools in the school introductions ($U=24550$, $p<0.05$). The mean ranks of the groups show that the students having the high perception of the level of success of the vocational and technical high schools had

higher perceptions towards vocational technical education in comparison to the having lower perceptions. The perceptions of the students towards vocational technical education varied statistically by the knowledge level of the vocational and technical high schools in their cities. ($X^2(2)=33.780$, $p<0.05$). The mean ranks of the groups show that the students having high knowledge level about the vocational and technical high schools in their cities had higher perceptions towards vocational technical education in comparison to the having lower knowledge.

Discussion and Conclusion

It is found out that the result of the study that the students have a very low level of knowledge about vocational and technical Anatolian high schools. This findings overlaps with the literature research results (Hepkul, 2014; Kesici, 2007; Korkmaz, 2013). Kesici (2007) and Korkmaz (2013) have reached the conclusion that the students do not know the professional fields and the competencies they should have for these fields.

It was obtained as a result that in the preferences of the students for the high school education, the vocational and technical Anatolian high schools were the last preference. This result is similar to the findings of Eşme (2007) and his research. Eşme (2007) found that the students have less preference for vocational and technical education. Vocational and technical high schools which include health fields are preferred more than other vocational schools. This result is consistent with Caner and Öktem (2010) and Özcan (2010) research results. They stated that the people who make the decision according to the risk factor in the profession preference, they prefer the health field in this context.

Male students are more likely to prefer vocational and technical Anatolian high schools than girls. Aypay (2003) stated that the decision-making process differs according to gender. This result does not coincide with the research result that Can and Taylı (2014) and Zobar (2006) realized. Can and Taylı (2014) and Zobar (2006) found that the career plans of boys and girls are similar in their research.

In the direction of these data, the guidance work on vocational guidance has not been done very efficiently. There is a great perception among middle school students that vocational high schools are not preferred by successful students. Only 22% of the students stated that the vocational high schools are preferred by the successful students. There is also the effect of the fact that the vocational and technical Anatolian high schools are not efficient enough to introduce themselves. Approximately 44% of the students think that vocational and technical schools are not sufficient at introducing themselves. There are also major problems in guidance activities conducted in schools. Gaziöğlü and etc.(2007) and Külahoğlu (2009) reported that school guidance counselors lack of professional guidance and promotions. In the study conducted by Şahin (2008), 6th, 7th and 8th grade students of secondary school expressed their dissatisfaction with their guidance work. Alpaslan (1993) and Güvendi (1998) state that their guidance work is carried out

superficially in our country and that they do not have adequate occupational recognition and orientation practices.

An other dimension of the vocational high school is private enterprises. Businesses that will run vocational and technical school students as intermediary personnel are not included in these schools' introduction. Businesses are the main beneficiaries of vocational technical education. Şahin and Fındık (2008) point out that because of the problems that the vocational and technical education system in Turkey is experiencing, there is a qualified labor force problem in Turkey to employ in the developing industry of Turkey.

The lack of an effective orientation system in Turkey and the desire for higher education attendance of every student graduated from secondary education are the cause of the difficulties in the workforce . Most students will have to choose a profession with the determination of the score they receive in the university exam without being aware of their abilities and capacity. Some students who find themselves in college without knowing whether or not they are interested in that profession can not succeed in business life will be either in changing their departments, failing in their education process or failing in their profession life. The social, psychological and especially economic burden that this situation brings to both the individuals and to the country is heavy.

As a result, vocational and technical school perceptions of middle school students are negative. The reasons for this negativity can be categorized as the inadequacy of secondary school guidance services and vocational and technical Anatolian high schools' inability to promote themselves and their fields. The following suggestions have been made in order to remove this negative perception:

1. It is necessary for private institutions and public institutions to work together jointly to ensure that students are educated and oriented professionally.
2. In order to provide more detailed and up-to-date information on the professions, conferences, professional exhibitions, liaisons, and societies should be organized as well as done in Europe.
3. A file should be kept of each student based on objective assessment throughout the education process, beginning at the beginning of the kindergarten school year.
4. Curriculums prepared in primary and secondary schools should be sensitive enough to reveal individual differences.
5. Information and seminars should be organized on vocational orientation to all teachers, not just guidance teachers.
6. A basic education linked to the industry should be provided for the realization of the vocational training objective integrated with the business life.
7. Starting from the 5th grade of secondary school, enriched programs should be applied to the student's abilities. There must be a horizontal transition between these programs.

8. Guidance and research centers should be made more active and co-ordination and cooperation between secondary schools and vocational schools and businesses should be ensured in vocational guidance process.

GİRİŞ

Geride bıraktığımız yüzyılın en belirgin özelliklerinden biri, hızlı ve sürekli bir değişim sürecine sahne olmasıdır. Sürekli olarak değişen teknolojik, sosyal, ekonomik ve siyasal yapılar; sadece yaşam tarzımızı ve standartlarımızı belli ölçüde değiştirmekle kalmayıp, yaşamımızı belirleyen meslek seçimini de karmaşık bir iş hâline getirmiştir. Bireylerin yaşamına ruh sağlıklarından toplumdaki statülerine kadar pek çok boyutta olumlu ya da olumsuz etkileri olan eğitim ve meslek seçiminin üzerinde önemle durulması gerekmektedir (Arslan ve Kılıç, 2000).

Eğitimi sadece bir bilgi aktarımı olarak gören anlayış çok geride kalmıştır. Günümüzün eğitim anlayışı, eğitimin temel değişkenlerinden biri olan yönlendirme programlarını; bilim, teknoloji ve değer yargılarından oluşan değişkenler doğrultusunda düzenlemek ve geliştirmek zorunluluğunu gündeme taşımaktadır (Arslan ve Kılıç, 2000;Engin, 2005). Çünkü öğrenim süreci içinde öğrenciler ders, sosyal ve eğitsel çalışmalar, kurs, iş ve meslek seçimi gibi önemli kararlarını vermek durumunda kalırlar. Bu aşamalarda öğrencilerin etkili karar verebilmeleri, ancak, resmi ve özel yönlendirme etkinlikleriyle küçük yaşlardan itibaren bilgi ve farkındalıkları artırılarak sağlanabilir (Hepkul,2014).

Bir kimsenin herhangi bir konuda doğru bir seçme işlemini yapabilmesi, ya da başka bir deyişle sağlıklı karar verebilmesi için, her şeyden önce, ne istediğini ve bunu elde edebilmek için ne gibi olanaklara sahip olduğunu bilmesi gerekir. Bu aşamada çeşitli seçenekleri göz önünde bulundurarak her birinin isteklerine ve koşullarına ne derece uygun olduğunu değerlendirerek karar verilmelidir (Kuzgun, 2000: 5).

Her bireyin; ilgi, istek ve yeteneklerine uygun bir alan ve eğitim programı vardır. Bu anlayış bireysel potansiyelin çeşitli yönlerden birey ve toplum için en uygun şekilde geliştirilmesine yönelik olup, kalkınma, zenginleşme, daha fazla gelir, daha iyi iş sağlamayı amaçlamaktadır. Bu da çocukların ve gençlerin akademik başarıları, yetenekleri, ilgileri, kişilik özellikleri doğrultusunda çeşitli programlara yöneltilerek yetiştirilmeleriyle sağlanabilir. Bunun içindir ki, eğitim sisteminin önemli değişkenlerinden olan yönlendirme sürecinin birey ve toplum yaşamındaki önemi yadsınamaz (Arslan ve Kılıç, 2000).

Eğitim süreci boyunca okullarda yürütülen yönlendirme çalışmaları, eğitimsel yönlendirme ve mesleki yönlendirme olmak üzere iki gruba ayrılır. Eğitimsel sorunlarla ilgili olarak eğitim sisteminde bireylere götürülen yardım etkinlikleri eğitimsel yönlendirme olarak ifade edilmektedir. Bireye mesleksi tercihler yapmasında, bir meslek alanına yönelmesinde, bu meslek alanı içinde bir

meslek seçmesinde ve mesleğe hazırlanmasında götürülecek etkinlikleri içeren yönlendirme çalışmalarına meslekî yönlendirme denilmektedir (Özoğlu, 1982).

Eğitimsel yönlendirmenin temel ilkesi bireyi tanımak, onun kendisini tanımasına, yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda başarıya ulaşmasına yardımcı olmaktır. Öğrencileri okul durumlarına ve eğitim programlarına yöneltmede rehberlik uzmanının rolü ile ilgili olarak Özoğlu (1982) “Her öğrenciye ait önemli bilgileri toplamak ve bilmek, okuldaki veya okullardaki farklı eğitim programlarını ve özelliklerini bilmek, farklı eğitim programlarını ve dersleri öğrencilere etkili bir biçimde tanıtmak ve mümkünse bilgi aktarma yerine daha etkili ve öğrencilerin aktif olarak katılacakları yöntemleri kullanmak, ayrıca yeni öğrenciler için okuldaki diğer elemanlarla beraber bir yönlendirme ve duruma hazırlama programı hazırlamak ve yürütmek.” ifadelerini kullanmaktadır.

“Meslekî yönlendirme yalnız belli yaşlardaki öğrencilere belli yıllarda götürülen bir yardım olmamalıdır” ilkesinden yola çıkılarak meslekî yönlendirme konusunda son yıllarda sıkça uygulanan mesleksel gelişme (vocational development) kavramı üzerinde durulmalıdır. Bu kavram, mesleğe yönelme, meslek seçimi, mesleğe giriş, mesleğe uyum, meslekte gelişme ve meslekte emekli oluşu kapsayan bir kavramdır. Bu açıdan ele alındığında meslekî yönlendirme okul sürecini aşan, bireyin kariyer gelişimini izleyen bir hizmet yelpazesi olarak algılanmalıdır (Arslan ve Kılıç, 2000).

Ülkemizdeki uygulamalara baktığımız zaman yönlendirme, sadece bir rehberlik ve psikolojik danışmanlık faaliyeti olarak algılanmış ve okul rehberlik hizmetleri içinde yer almıştır. Bireyin ilgi ve yeteneklerini tanımasında önemli olan yönlendirme hizmetleri iyi uygulanamaması nedeniyle öğrenci yönlendirme etkinliklerinin öznesi değil, nesnesi durumundadır (Arslan ve Kılıç, 2000). Çünkü, orta okullarının sekizinci sınıfının ikinci yarısından itibaren yapılan yönlendirme hizmetleri, bir bakıma öğrencilerinin bu sınıftan sonra gidecekleri okulu tanıma hizmeti olarak sunulmaktadır (Arslan ve Kılıç, 2000; Gülcan ve Cengizhan, 2009). Sonuç olarak, öğrencilerin bireysel ve meslekî farkındalıklarını sağlayan bir rehberlik programı uygulaması oluşturulamamıştır. Böylece işin program boyutu ve yönlendirme faaliyetlerinin planlı bir şekilde uygulanmasını sağlayacak süreç tasarımı gerçekleştirilmemektedir (Çevik, 2006). Öğrenciler tercih yapacakları okulları ve okulların eğitsel amaçlarını tanımadan karar vermek zorunda kalmaktadırlar (Hepkul, 2014).

Bu çalışma, meslek seçimine karar vermek üzere olan ortaokul mezun aday öğrencilerin, mesleki teknik eğitim okullarına yönelik algı ve tercih durumlarını ortaya çıkarmayı amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında ayrıca öğrencilerin algı ve tercih durumunu etkileyen etmenler de sorgulanmıştır. Bu kapsamda araştırma problem ve alt problemleri aşağıda listelenmiştir:

1. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin lise öğrenim tercihleri nelerdir?
 - a. Öğrenciler farklı türde hangi okulları tercih etmektedirler?
 - b. Mesleki ve teknik anadolu lisesi tercihleri arasında yer alan öğrencilerin mesleki okul türü tercihleri nelerdir?

2. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki teknik eğitim hakkında bilgi düzeyi nedir?
 - a. Genel eğitim sistemi hakkında bilgi düzeyleri nasıldır?
 - b. İlinde yer alan mesleki ve teknik anadolu liseleri hakkında bilgi düzeyleri nasıldır?
3. Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik anadolu lisesi tercihleri kişisel özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
 - a. Meslek ve teknik anadolu lisesi tercihleri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
 - b. Meslek ve teknik anadolu lisesi tercihleri ailesinde ve çevresinde mesleki eğitim mezunu bulunmasına göre farklılık göstermekte midir?
 - c. Meslek ve teknik anadolu lisesi tercihleri mesleki eğitim sistemi hakkında bilgi düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - d. Meslek ve teknik anadolu lisesi tercihleri mesleki eğitim kurumlarının okul tanıtımındaki başarı düzeylerine yönelik algı düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
 - e. Meslek ve teknik anadolu lisesi tercihleri ilinde yer alan mesleki eğitim okullarını tanıma düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
4. Ortaokul 8. Sınıf öğrencileri mesleki teknik eğitim algıları kişisel özelliklere göre farklılık göstermekte midir?
 - a. Mesleki ve teknik anadolu lisesi algıları cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
 - b. Mesleki ve teknik okul algıları ailesinde ve çevresinde mesleki ve teknik okul mezunu bulunmasına göre farklılık göstermekte midir?
 - c. Mesleki ve teknik okul algıları mesleki eğitim sistemi hakkında bilgi düzeyine göre farklılık göstermekte midir?
 - d. Mesleki ve teknik okul algıları mesleki eğitim kurumlarının okul tanıtımındaki başarı düzeylerine yönelik algı düzeylerine göre farklılık göstermekte midir?
 - e. Mesleki ve teknik okul algıları ilinde yer alan mesleki eğitim okullarını tanıma düzeyine göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırma, mevcut durumu betimlemeye yönelik ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkeni öğrencilerin cinsiyet, aile mezun durumu, mesleki eğitim okulları tanıma düzeyi, mesleki eğitim sistemi bilgi düzeyleridir. Araştırmanın bağımlı değişkeni ise öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu lisesi tercih ve algı durumlarıdır.

Katılımcılar

Uygulama Çanakkale ilinde 3 okulda 8. sınıflarda öğrenimlerini sürdürmekte olan 680 katılımcı ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin cinsiyet

durumları incelendiği zaman (Tablo 1) öğrencilerin %47,8'i erkek, %52,2'si kızdır.

Tablo 1. Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Cinsiyet	f	%
Erkek	325	47,8
Kız	355	52,2
Toplam	680	100,0

Öğrencilerin yakın çevresinde (çekirdek aile ve diğer akrabalar) mezun bulunma incelendiği zaman (Tablo 2) öğrencilerin büyük çoğunluğunun (%68) görülmektedir.

Tablo 2. Yakın Çevre Mesleki ve Teknik Okul Mezun Durumu

Mezun Durumu	f	%
Var	219	32,2
Yok	461	67,8
Toplam	680	100

Veri Toplama Araçları

Çanakkale ilinde farklı 3 ortaokulda 8. sınıf seviyesinde 680 öğrenciye mesleki eğitim bilgi düzeyleri ve bunun mesleki ve teknik okul algısı ve tercihinin etkisini belirlemek amacıyla “Mesleki ve Teknik Okullara Yönelik Algı ve Tercih Ölçeği” kullanılmıştır. Bu ölçek 2 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcının demografik (cinsiyet, lise öğrenim tercih ve bilgi durumları) bilgileri belirlenmeye çalışılmıştır. İkinci bölümde ise 15 maddeden oluşan ve öğrencilerin mesleki ve teknik okul algılarını belirlemeye yönelik olarak geliştirilmiş 5’li likert ölçek yer almaktadır. Bu ölçek, araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ölçek maddeleri oluşturulurken 40 öğrenci ile birebir görüşme yapılarak ve meslek liseleri ile ilgili olarak algıları ve bunu etkileyen etmenlere ilişkin açık uçlu sorular sorularak görüşlerini belirtmeleri istenmiştir. Daha sonra öğrencilerin belirttikleri durumlar maddelere dönüştürülerek 15 maddelik olarak ölçek geliştirilmiştir. Ön uygulama merkez ilinde yer alan bir ortaokulda 2 farklı sınıfta öğrenimlerini sürdürmekte olan 76 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Ön uygulama sonucunda Cronbach güvenirlik katsayısı 0,81 olarak hesaplanmıştır Ölçeğin Cronbach α güvenirlik katsayısı 0,74 olarak hesaplanmıştır. Toplam 15 madde bulunan ölçek, 4 faktörden (*meslek ve yükseköğrenim olanak algıları, genel önyargılar, çevresel karar etmenleri, bireysel karar yetkinliği*) oluşmakta ve faktörler toplam varyansın %54,771’inü açıklamaktadır. Örneklem yeterliliğini ölçmek amacıyla uygulanan KMO testi sonucu 0,778 olarak hesaplanmıştır. Uygulanan Bartlett testi de anlamlı bulunmuştur ($\chi^2=2572,164$, $df= 105$, $p=0,000$) Ölçekte belirlenen 4 faktöre ait özdeğerler, güvenirlik katsayıları ve bunların varyans açıklama oranları Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek Faktörlerinin Varyans Açıklama Oranları

Faktörler	Özdeğer	% Varyans Açıklama	Kümülatif %	Croanbach α İç Tutarlılık Katsayısı
1	4,193	27,955	27,955	0,78
2	1,694	11,292	39,247	0,71
3	1,219	8,125	47,372	0,70
4	1,110	7,399	54,771	0,73
Toplam	680	54,771		

Ölçekte yer alan maddelerin faktör yükleri Tablo 4’te verilmiştir. “Meslek liselerinin akademik olarak başarısız okullar olduğunu düşünüyorum.” Madde ifadesi iki faktör için yakın değer almasına rağmen “meslek ve yüksek öğrenim olanakları” boyutunu ifade etmede önemli bir bileşen olmasından dolayı ölçekten çıkarılmamıştır.

Tablo 4. Ölçek Maddelerinin Faktör Yükleri

Madde İçeriği	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3	Faktör 4
Meslek liselerinin ilgili alanda yükseköğretimde eğitim görmek için daha avantajlı olduğunu düşünüyorum.	,714	,005	,226	-,048
Meslek liseleri başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmektedir.	,708	-,080	,074	-,241
Ailemiz mesleki ve teknik okulni tercih etmemiz hakkında yönlendirme yapmaktadırlar.	,691	-,249	-,022	-,277
Meslek liselerine yapılan ziyaretlerin çok yararlı olduğunu düşünüyorum.	,677	,062	-,192	,240
Liseden mezun olduğumda meslek edinerek o alanda çalışmak isterim.	,647	-,295	-,088	,200
Öğretmenlerimiz meslek liselerini tercih etmemiz hakkında rehberlik yapmaktadırlar.	,634	-,155	,073	-,221
Meslek Liselerinin ileri hayatta iş bulma konusunda avantajlı olduğunu düşünüyorum.	,601	,150	-,085	,323
Mesleki fuarlar ve sergiler meslek liselerinin tanıtımında yararlı olmaktadır.	,589	,147	,364	,148
Meslek liseleri ile ilgili tanıtımların yeterli olduğunu düşünüyorum.	,579	,105	,375	-,048
Mesleki ve teknik okul öğrencilerinin üniversiteye hazırlık konusunda çok dezavantajlı olduklarını düşünüyorum.	,059	,631	,390	-,274
Mesleki ve teknik okulnde derslerin çok kolay olduğunu düşünüyorum.	-,098	,558	-,011	,224
Çevremdekiler meslek liselerine karşı çok fazla olumsuz düşünce sahiptirler.	,354	,483	-,480	-,137
Meslek liselerinin akademik olarak başarısız okullar olduğunu düşünüyorum.	,440	,465	-,517	,110
Lise eğitimi ile ilgili kararımı kendi tercihlerime göre yapmayı düşünüyorum.	-,121	,274	,419	,548
Lise öğrenimi hakkında çevrem ve ailem beni çok fazla etkiliyor.	-,192	,470	,072	-,491

Verilerin Analizi

Araştırma, mevcut durumu betimlemeye yönelik ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bağımsız değişkenleri ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin kişisel özellikleri (cinsiyet, aile bilgileri) ve bağımlı

değişkenleri de lise tercih ve mesleki ve teknik okul algı durumlarıdır. Mesleki ve teknik Anadolu Lisesi algısı veri setine, hangisi testin uygun olduğunu belirlemek için normallik testi yapılmıştır. Algı puanlarına ilişkin ölçek maddelerinin Kolmogorov-Smirnov puanı $P_{,000} < 0,05$ olarak saptanmıştır. Aynı şekilde mesleki ve teknik Anadolu lisesi tercih durumlarının Kolmogorov-Smirnov puanı $P_{,000} < 0,05$ olarak saptanmıştır. Buna göre tercih ve algı durumlarına ilişkin verilerin normal dağılım göstermediği bulunmuştur (Kalaycı, 2010).

Cinsiyet ($P_{K0,004} < 0,05$), mezun durumu ($P_{K0,018} < 0,05$), bilgi düzeyi ($P_{K0,03} < 0,05$), okul tanıtım başarı düzeyi ($P_{K0,002} < 0,05$), okulları tanıma düzeyine göre ($P_{K0,003} < 0,05$) mesleki ve teknik Anadolu Lisesi algı düzeyinin evrendeki dağılımlarını belirlemek için Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına bakılmış ve dağılımın normal olmadığı görülmüştür. Bu kapsamda verilerin analizinde Mann Whitney U-Testi, Kruskal-Wallis Testi ve Ki-Kare istatistiki çözümlene yöntemleri kullanılmıştır. Öğrencilerin mesleki ve teknik okul algı ve tercih durumları incelenmesi, bu özelliklerin kişisel özelliklere göre farklılaşma durumu istatistik analiz programı olan SPSS 16.0 kullanılarak anlamlılık düzeyi .05 düzeyinde hesaplanmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde, problem cümlesinin çözümüne yönelik belirlenen alt problemlere ilişkin elde edilen verilere yer verilmektedir.

1. Birinci Alt Probleme (Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Ortaöğretim Kurumu Tercih Durumları) İlişkin Bulgular

a) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Ortaöğretim Kurumu Tercih

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin ortaöğretimde meslek liselerinde devam etme istek durumları Tablo 5’de verilmiştir. Öğrencilerin çoğunluğu (%64) eğitimlerine meslek liselerinde devam etmek istemediklerini belirtmişlerdir.

Tablo 5. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Eğitim Sistemi ve Uygulamaları Hakkında Bilgi Düzeyine Göre Dağılımı

Mesleki ve teknik okulda Eğitime Devam İstek Durumu	f	%
Evet	245	36,0
Hayır	435	64,0
Toplam	680	100,0

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin tercih durumları Tablo 6’da verilmiştir. 390 öğrencinin ilk tercihi Fen Lisesi, 220 öğrencinin Anadolu/Sosyal Bilimler Lisesi oluşturmaktadır. Sadece 70 öğrencinin ilk tercihini Mesleki ve teknik okul oluşturmaktadır.

Tablo 6. Öğrencilerin Tercih Sırasına Göre Lise Öğrenim Tercihlerinin Dağılımı

Okul Türü	Tercih Sırası	f	%
Fen Lisesi	1	390	57,4
	2	100	14,7
	3	45	6,6
	4	5	0,7
	Tercih Yok	140	20,6
Anadolu Lisesi / Sosyal Bilimler Lisesi	1	220	32,4
	2	380	55,9
	3	40	5,9
	Tercih Yok	40	5,9
Mesleki ve teknik okul	1	70	10,3
	2	65	9,6
	3	110	16,2
	Tercih Yok	435	64,0
Toplam		680	100

b) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki Eğitim Kurumu Tercih

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinden mesleki ve teknik eğitim liselerine devam etmek isteyen öğrencilerin okul türü tercihleri Tablo 7’de verilmiştir. Mesleki ve teknik eğitim kurumları içerisinde sağlık bilimleri alanlarına sahip olan okullar ilk sırada en fazla tercih edilmektedir. İlk tercih olarak en az tercih edilen alanlar turizm ve ticari bilimler olmuştur.

Tablo 7. Öğrencilerin Tercih Sırasına Göre Mesleki ve Teknik Eğitim Okul Türü Tercihlerinin Dağılımı

Okul Türü	Tercih Sırası	f	%
Sağlık Bilimleri (Acil Tıp Teknikerliği, Hemşire Yardımcılığı vb. Alanlar)	1	150	22,1
	2	25	3,7
	3	20	2,9
	4	10	1,5
	5	5	,7
	Tercih Yok	210	30,9
Teknik Bilimler (Bilişim, Elektrik ve Elektronik, İnşaat vb. Alanlar)	1	55	8,1
	2	30	4,4
	3	10	1,5
	4	50	7,4
	5	10	1,5

	Tercih Yok	155	22,8
Ticari Bilimler (Muhasebe, Büro, Pazarlama vb. Alanlar)	1	5	,7
	2	35	5,1
	3	65	9,6
	4	30	4,4
	5	5	,7
	Tercih Yok	140	20,6
Turizm/Otelcilik (Servis, Mutfak vb. Alanlar)	1	20	2,9
	2	15	2,2
	3	10	1,5
	4	5	,7
	5	50	7,4
	Tercih Yok	100	14,7
Toplam		680	100

2. İkinci Alt Probleme (Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Okullar Hakkındaki Bilgi Düzeyleri) İlişkin Bulgular

a. Mesleki Eğitim Sistemi Hakkında Genel Bilgi Düzeyinin İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki eğitim sistemi hakkında bilgi düzeylerinin dağılımı Tablo 8’de verilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu mesleki eğitim sistemi hakkında orta ve alt düzeyde (%96,3) bilgi sahibidirler.

Tablo 8. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Eğitim Sistemi ve Uygulamaları Hakkında Bilgi Düzeyine Göre Dağılımı

Bilgi Düzeyi	f	%
Çok Fazla	10	1,5
Fazla	15	2,2
Orta Düzeyde	280	41,2
Az	195	28,7
Bilgim Yok	180	26,5
Toplam	680	100,0

b. İlinde yer alan meslek liseleri hakkında bilgi düzeyi nasıldır?

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin ilinde yer alan mesleki ve teknik liseler ve bu okullarda yer alan alanlar hakkındaki bilgi düzeylerinin dağılımı Tablo 9’da verilmiştir. Tablo 9 incelendiği zaman öğrencilerin çoğunluğunun (%91,1) illerinde yer alan mesleki ve teknik eğitim liseleri ve bu liselerde okutulan alanlar hakkında

az bilgiye sahip olduğu veya hiçbir bilgiye sahip olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin sadece %8,9'u meslek liseleri hakkında fazla veya çok fazla bilgiye sahiptirler.

Tablo 9. Öğrencilerin İllerinde Yer Alan Mesleki ve teknik okul ve Alanları Hakkında Bilgi Düzeyleri

Okul ve Alan Bilgisi	f	%
Çok Fazla	10	1,5
Fazla	50	7,4
Orta Düzeyde	250	36,8
Az	260	38,2
Bilgim Yok	110	16,2
Toplam	680	100,0

3. Üçüncü Alt Probleme Mesleki ve Teknik Okul Tercih Durumu Kişisel Özelliklere Göre Farklılaşma Durumu

a) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Okul Tercihlerinin Cinsiyete Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin cinsiyet durumuna göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarının farklılaşma durumuna ilişkin analiz sonuçları Tablo 10'da verilmiştir. Tablo 10 incelendiği zaman cinsiyete göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur [$X^2_{(1)}=19.91$, $p<.05$]. Bu bulguya göre erkek öğrenciler kız öğrencilere göre mesleki ve teknik eğitim kurumlarını tercih edebileceklerini daha fazla belirtmişlerdir

Tablo 10. Cinsiyet Durumu ile Mesleki ve teknik okul Tercih Durumlarına ait Ki-Kare Analiz Sonuçları

Tercih Durumu		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Evet	N	145	100	245
	%	59,2	40,8	100,0
Hayır	N	180	255	435
	%	41,4	58,6	100,0
Toplam	N	325	355	680
	%	47,8	52,2	100,0

$x^2=19.912$ $sd=1$ $p=.00$

b) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Okul Tercihinin Yakın Çevresinde Mesleki ve teknik okul Mezunu Bulunmasına Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin yakın çevrelerinde mesleki ve teknik okul mezunu bulunmasına göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarının farklılaşma durumuna ilişkin analiz sonuçları Tablo 11’de verilmiştir. Tablo 11 incelendiği zaman yakın çevre mezuniyet durumuna göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarında gözlenen farkın anlamlı olmadığı bulunmuştur ($X^2_{(1)}=0$, $p>.05$).

Tablo 11. Yakın Çevre Mezun Durumu ile Mesleki ve teknik okul Tercih Durumlarına ait Ki-Kare Analiz Sonuçları

Tercih Durumu		Yakın Çevre Mezun Durumu		Toplam
		Var	Yok	
Evet	N	79	166	245
	%	32,2	67,8	100,0
Hayır	N	140	295	435
	%	32,2	67,8	100,0
Toplam	N	219	461	680
	%	32,2	67,8	100,0

$x^2=0$ $sd=1$ $p=.987$

c) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve teknik okul Tercihinin Mesleki Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin eğitim sistemi bilgi düzeyine göre mesleki eğitim tercih durumlarının farklılaşma durumuna ilişkin analiz sonuçları Tablo 12’de verilmiştir. Tablo 12 incelendiği zaman eğitim sistemi bilgi düzeyine göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(4)}=15.69$, $p<.05$). Bu bulguya göre orta düzeyde bilgi sahibi olanlar mesleki ve teknik okulları daha fazla tercih edebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 12. Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyi ile Mesleki ve teknik okul Tercih Durumlarına ait Ki-Kare Analiz Sonuçları

Tercih Durumu		Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyi					Toplam
		Çok Fazla	Fazla	Orta Düzeyde	Az	Çok Az	
Evet	N	5	5	120	50	65	245
	%	2,0	2,0	49,0	20,4	26,5	100,0
Hayır	N	5	10	160	145	115	435
	%	1,1	2,3	36,8	33,3	26,4	100,0
Toplam	N	10	15	280	195	180	680
	%	1,5	2,2	41,2	28,7	26,5	100,0

$x^2=15.69$ $sd=4$ $p=.00$

d) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Tercihlerinin Okul Tanıtım Algı Düzeylerine Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik liselerinin okul tanıtımındaki başarı düzeylerine yönelik algılarına göre mesleki eğitim tercihlerinin farklılaşma durumuna ilişkin analiz sonuçları Tablo 13’de verilmiştir. Tablo 13 incelendiği zaman mesleki ve teknik liselerin okul tanıtımlarında başarı düzeylerine yönelik algılara göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(1)}=35.89$, $p<.05$). Bu bulguya göre mesleki ve teknik liselerin okul tanıtımında başarılı olduğunu düşünen öğrenciler bu okulları daha fazla tercih edebileceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 13. Mesleki Eğitim Okul Tanıtım Algı Düzeyi ile Mesleki ve teknik okul Tercih Durumlarına ait Ki-Kare Analiz Sonuçları

Tercih Durumu		Mesleki Okulların Tanıtım Durumu		Toplam
		Başarılı	Başarısız	
Evet	N	160	85	245
	%	65,3	34,7	100,0
Hayır	N	180	255	435
	%	41,4	58,6	100,0
Toplam	N	340	340	680
	%	50,0	50,0	100,0

$x^2=35.89$ sd=1 p=.00

e) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Tercihlerinin İlinde Yer Alan Mesleki Eğitim Okullarını Tanıma Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin illerinde yer alan mesleki eğitim okullarını ve alanları tanıma düzeylerine göre mesleki eğitim tercih durumlarının farklılaşma durumuna ilişkin analiz sonuçları Tablo 14’de verilmiştir. Tablo 14 incelendiği zaman illerinde yer alan mesleki ve teknik eğitim liselerini tanıma düzeyine göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarında gözlenen farkın anlamlı olduğu bulunmuştur ($X^2_{(4)}=22.12$, $p<.05$). Bu bulguya göre orta düzeyde bilgi sahibi olanlar mesleki ve teknik eğitim kurumlarını daha fazla tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Az ve çok az bilgi sahibi olduklarını belirtenler ise bu okullarını tercih etmeyeceklerini belirtmişlerdir.

Tablo 14. İlinde Yer Alan Mesleki Eğitim Okullarını Tanıma Düzeyi ile Mesleki ve teknik okul Tercih Durumlarına ait Ki-Kare Analiz Sonuçları

Tercih Durumu		Okul Bilgi Düzeyi					Toplam
		Çok Fazla	Fazla	Orta Düzeyde	Az	Çok Az	
Evet	N	0	15	115	85	30	245
	%	,0	6,1	46,9	34,7	12,2	100,0
Hayır	N	10	35	135	175	80	435
	%	2,3	8,0	31,0	40,2	18,4	100,0
Toplam	N	10	50	250	260	110	680
	%	1,5	7,4	36,8	38,2	16,2	100,0

$\chi^2=22.12$ $sd=4$ $p=.00$

4. Dördüncü Alt Probleme (Mesleki ve Teknik Okul Algı Durumu Kişisel Özelliklere Göre Farklaşma Durumu) İlişkin Bulgular

a) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Okul Algularının Cinsiyete Göre Farklaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik liselere yönelik algıların cinsiyete göre farklılaşma durumu Tablo 15’de verilmiştir. Tablo 15’de görüldüğü gibi, mesleki ve teknik liselere yönelik algıların cinsiyete göre istatistiksel olarak farklılaşmadığı görülmektedir ($U=57325$, $p>0.05$). Kız ve erkek öğrencilerin algı puanlarının birbirine yakın düzeydedir.

Tablo 15. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Algularının Cinsiyete Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Gösteren Mann Whitney U-Testi Sonucu

Cinsiyet	N	Sıra ortalaması	Ortalamalar toplamı	U	p
Kız	355	341.52	121240	57325	0.887
Erkek	325	339.38	110300		

$p<0.05$

b) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve teknik okul Algularının Ailesinde ve Çevresinde Mezun Bulunma Durumuna Göre Farklaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik liselere yönelik algıların ailesinde veya yakın çevresinde mesleki ve teknik okul mezunu bulunma durumuna göre farklılaşma durumu Tablo 16’da verilmiştir. Tablo 16’de görüldüğü gibi, mesleki ve teknik okullara yönelik algıların yakın çevre mesleki ve teknik okul mezunu bulunma durumuna göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir ($U=44337$, $p<0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında yakın çevresinde mesleki ve teknik eğitim mezunu bulunan öğrencilerin bulunmayan öğrencilere göre mesleki ve teknik okul algularının daha olumlu olduğu görülmektedir

Tablo 16. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Algılarının Ailesinde Mesleki ve teknik okul Mezunu Bulunma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Mann Whitney U-Testi Sonucu

Mezun Bulunma Durumu	N	Sıra ortalaması	Ortalamalar toplamı	U	p
Var	215	356.78	76707.50	44337.500	0.050
Yok	455	325.45	148077.50		

p<0.05

c) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve teknik okul Algılarının Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Tablo 17’de öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algılarının mesleki eğitim hakkındaki bilgi düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaşp farklılaşmadığını gösteren Kruskal-Wallis testi sonucu verilmiştir. Tablo 17’de görüldüğü gibi, öğrencilerin mesleki ve teknik okul algılarının mesleki eğitim sistemi hakkındaki bilgi düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir [$X^2(2)=33.780$, $p<0.05$].

Tablo 17. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Algılarının Mesleki Eğitim Hakkındaki Bilgi Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyi	N	Sıra ortalaması	sd	X^2	P
Çok Fazla	10	241.75	4	33.780	0.000
Fazla	15	227.17			
Orta Düzeyde	280	382.02			
Az	195	288.83			
Bilgim Yok	180	346.82			

p<0.05

d) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve teknik okul Algılarının Eğitim Kurumlarının Okul Tanıtımındaki Başarı Düzeyi Algısına Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algılarının eğitim kurumlarının okul tanıtımındaki başarı düzeyi algısına göre farklılaşma durumu incelendiğinde (Tablo 18) mesleki ve teknik okul algısının okul tanıtım başarı düzeyi algısına göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir ($U=24550$, $p<0.05$). Grupların sıra ortalamaları dikkate alındığında meslek liselerinin okul tanıtımlarında başarılı olduğunu düşünenlerin mesleki ve teknik okul algılarının daha yüksek ve olumlu olduğu görülmektedir.

Tablo 18. Öğrencilerin Mesleki ve teknik okul Algılarının Okul Tanıtım Başarı Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Mann Whitney U-Testi Sonucu

Başarı Durumu	N	Sıra ortalaması	Ortalamalar toplamı	U	p
Başarılı	340	438.29	149020	24550	0.000
Başarısız	340	242.71	82520		

p<0.05

e) Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Mesleki ve Teknik Okul Algılarının İlinde Yer Alan Mesleki Eğitim Okullarını Tanıma Düzeyine Göre Farklılaşma Durumunun İncelenmesi

Tablo 19’da öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algılarının illerinde yer alan mesleki eğitim kurumlarını ve eğitim alanlarını tanıma düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaşp farklılaşmadığını gösteren Kruskal-Wallis testi sonucu verilmiştir. Tablo 19’da görüldüğü gibi, öğrencilerin mesleki ve teknik okul algılarının mesleki eğitim kurumlarını ve alanlarını tanıma düzeylerine göre istatistiksel olarak farklılaştığı görülmektedir [$X^2(2)=33.780$, $p<0.05$]. Sıra ortalamaları incelendiği zaman kurumları tanıma düzeyi yüksek olanların algı puanlarının en yüksek, bilgisi olmayanların ise algı puanlarının en düşük olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Öğrencilerin Mesleki ve teknik Okul Algılarının İlinde Yer Alan Mesleki Eğitim Okullarını Tanıma Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Gösteren Kruskal-Wallis Testi Sonucu

Eğitim Sistemi Bilgi Düzeyi	N	Sıra ortalaması	sd	X ²	P
Çok Fazla	10	199.25	4	48.195	0.000
Fazla	15	427.75			
Orta Düzeyde	280	389.85			
Az	195	305.50			
Bilgim Yok	180	284.25			

p<0.05

Bu bölümde, ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algıları ve tercih durumları ve bu algı ve tercihlerde kişisel özelliklerin etkileri araştırılmıştır. Elde edilen analiz değerlerine göre, öğrencileri mesleki ve teknik eğitim liseleri hakkında oldukça alt düzeyde bilgi sahibidirler. Öğrencilerin ortaöğretim kurumları tercihlerinde bu okullar en alt sırada yer almaktadır. Sağlık alanlarını içeren mesleki ve teknik liseler diğer mesleki okullara göre daha fazla tercih edilmektedir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre mesleki ve teknik eğitim kurumlarını tercih edebileceklerini daha fazla belirtmişlerdir. Algı düzeyinde kız ve erkek öğrenciler mesleki eğitim hakkında benzer algı düzeyine sahiptirler.

Öğrencilerin mesleki eğitim bilgi düzeyi arttıkça tercih etme durumları da mesleki eğitim sistemine yönelik algıları da artış göstermiştir. Ayrıca, mesleki ve teknik liselerin okul tanıtımında başarılı olduğunu düşünen öğrenciler bu okulları daha fazla tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarının ve algılarının farklılık gösterdiği bulunmuştur.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma ile ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algıları ve tercih durumları ve bu algı ve tercihlerde kişisel özelliklerine göre farklılaşma durumu incelenmiş ve sonuçlar alanyazınla tartışılmıştır. Çalışmada, öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liseleri hakkında oldukça alt düzeyde bilgi sahibi oldukları görülmüştür. Bu sonuç Hepkul (2014), Kesici (2007) ve Korkmaz (2013) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Kesici (2007) ve Korkmaz (2013) gerçekleştirmiş olduğu araştırmada öğrencilerin mesleki alanlar ve o alanların sahip olması gereken yeterlilikleri bilmedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öğrencilerin ortaöğretim kurumları tercihlerinde mesleki ve teknik Anadolu liselerinin en alt sırada yer aldığı çalışma sonucunda elde edilmiştir. Bu sonuç Eşme (2007) ve yapmış olduğu araştırma sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Eşme (2007) gerçekleştirmiş olduğu araştırmada öğrencilerin mesleki ve teknik eğitimi daha az tercih ettiklerini belirtmiştir. Sağlık alanlarını içeren mesleki ve teknik liseler diğer mesleki okullara göre daha fazla tercih edilmektedir. Bu sonuç Caner ve Öktem (2010) ve Özcan (2010) araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Gerçekleştirmiş oldukları araştırmada kişilerin meslek tercihinde risk faktörüne göre karar aldıklarını ve bu kapsamda sağlık alanının daha fazla tercih edildiğini belirtmişlerdir.

Erkek öğrenciler kız öğrencilere göre mesleki ve teknik Anadolu liselerini tercih edebileceklerini daha fazla belirtmişlerdir. Aypay(2003)'te yapmış olduğu çalışmada cinsiyete göre karar alma sürecinin farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Bu sonuç Can ve Taylı (2014) ve Zobar (2006) gerçekleştirmiş olduğu araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Can ve Taylı (2014) ve Zobar (2006) gerçekleştirmiş oldukları araştırmada farklı olarak kız ve erkek öğrencilerin kariyer planlarının benzerlik gösterdiğini bulmuşlardır.

Algı düzeyinde kız ve erkek öğrenciler mesleki eğitim hakkında benzer algı düzeyine sahiptirler. Bu sonuç Haney (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırma sonucu ile örtüşmemektedir. Mesleki eğitim almakta olan öğrencilerin mesleki eğitime yönelik algıları Haney (2002) tarafından gerçekleştirilen araştırmada anlamlı farklılık göstermiştir.

Öğrencilerin mesleki eğitim bilgi düzeyi arttıkça tercih etme durumları da mesleki eğitim sistemine yönelik algıları da artış göstermiştir. Ayrıca, mesleki ve

tenik liselerin okul tanıtımında başarılı olduğunu düşünen öğrenciler bu okulları daha fazla tercih edebileceklerini belirtmişlerdir. Sonuç olarak, öğrencilerin kişisel özelliklerine göre mesleki ve teknik okul tercih durumlarının ve algılarının farklılık gösterdiği bulunmuştur. Ayrıca öğrencilerin karar alma sürecinde ailelerinin etkisinde kaldıkları görülmüştür. Bu sonuç Aşık (2008), Ataklı (2000) , Aypay (2003) ve Harris (2014) yapmış olduğu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Aşık (2008) ve Ataklı (2000) öğrencilerin ebeveynlerinden özellikle annelerinin karar alma süreçlerinde kendilerini etkilediklerini belirtmişlerdir. Harris (2014), benzer şekilde Barbados’da gerçekleştirmiş olduğu araştırmada rehberlik çalışmalarının etkiliği konusunda meydana gelen eksikliklerde öğrencilerin velilerinin yönlendirmesi ile baş başa kaldıklarını belirtmektedir. Ebeveyn geçmişteki kendi başarısızlıklarını, hayal kırıklıklarını ya da yapmak isteyip yapamadığı şeyleri tazmin etme amacıyla, bireyleri bilinçsiz bir şekilde başarı göstermeye ve bireylerin ilgi, yetenek ve kişilik özelliklerini hiçe sayarak bir mesleğe zorlayabilmektedirler (Özcan, 2010).

Meslek liseleri Türk eğitim sisteminde diploma notu en düşük öğrencilerin yerleştiği ve okuldan ayrılma, örgün öğrenim dışına çıkma, devamsızlık sonucu başarısız olma gibi durumların yüksek bir oranda yaşandığı eğitim kurumları durumuna gelmiştir. OECD (2008) verilerine göre 15 yaşında iken örgün ortaöğretime devam eden öğrencilerin oranı % 64 iken, 16 yaşında % 56’ya, 17 yaşında % 33’e, 18 yaşında ise % 20’ye kadar düşmektedir. Ortaöğretim içerisinde en çok öğrenci kaybı meslek liselerinde yaşanmaktadır (Toker Gökçe ve Bülbül,2014). Bu verilerde öğrencilerin mesleki ve teknik Anadolu liselerine yönelik algıları oldukça etkili olabilmektedir.

Meslek liselerinin başarılı öğrenciler tarafından tercih edilmediğine yönelik ortaokul öğrencilerinde büyük bir algı vardır. Öğrencilerin sadece %22’si meslek liselerinin başarılı öğrenciler tarafından tercih edildiğini belirtmişlerdir. Bu algının oluşmasında meslek liselerinin kendini tanıtım konusunda yeterli olmamasının etkisi de bulunmaktadır. Öğrencilerin yaklaşık %44’ü tanıtımların yeterli olduğunu düşünmektedirler. Bu konuda okullarda gerçekleştirilen rehberlik etkinliklerinde de büyük sorunlar yer almaktadır. Gazioğlu ve diğer. (2007) ve Külahoğlu (2009) tarafından yapılan araştırmalarda okul rehber öğretmenlerince okullarda verilen mesleki rehberliğin ve tanıtımların yetersiz olduğunu ifade etmişlerdir. Şahin (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da ortaokul 6, 7 ve 8 sınıf öğrencileri rehberlik çalışmalarından memnuniyetsizliklerini ifade etmişlerdir. Alpaslan (1993) ve Güvendi (1998) rehberlik çalışmalarının ülkemizde yüzeysel olarak gerçekleştirildiğini ve mesleki tanıma ve yönlendirme uygulamalarını yeterince barındırmadığını ifade etmektedirler. Maalesef bundaki en temel eksikliklerden birisi de rehber öğretmenlerin mesleki eğitim sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip olmamalarıdır (Karaköseve diğer., 2006). Rehber öğretmenler ve sınıf rehber öğretmenleri çoklu zekaya dayalı beceri alanlarının belirlenmesi çalışmalarında birçok sorunlar yaşamaktadırlar. Formun uygulamasının ve değerlendirmesinin zor olması ve rehber öğretmenlerin mesleki ve teknik eğitim kurumları hakkında yeterli

bilgilere sahip olmamaları bunların en temel nedenlerindedir (Yıldız & Yıldız, 2005).

Meslek liselerinin bir diğer boyutunda özel işletmeler yer almaktadır. Mesleki ve teknik okul öğrencilerini ara eleman olarak çalıştıracak işletmelerin bu tanıtımlarda yeterince yer almamasıdır. İşletmeler mesleki eğitiminin en temel yararlanıcılarıdır. Şahin ve Fındık (2008) Türkiye'deki mesleki ve teknik eğitim sisteminin yaşamakta olduğu sorunlar nedeniyle, Türkiye'nin gelişmekte olan sanayisinde istihdam etmek için nitelikli işgücü sıkıntısı yaşadığını belirtmektedir. Yaşanan sıkıntılar ekonomiye verimsizlik olarak yansımakta, yazarlar nitelikli işgücü sıralamasında Türkiye'nin Doğu Avrupa ülkeleri ve Kolombiya gibi ülkelerin gerisinde kalarak dünyada 37. sırada olduğunu belirtmektedir. Hanford (2014), ABD'de mesleki eğitimde 1900'lerin başında 1917 yılında gerçekleştirilen Smith-Hughes Girişimi ile mesleki eğitimi sadece sanayi için ara eleman olarak yetiştirmekten öteye giderek ayrıca akademik olarak öğrencilerini geliştiren okullara dönüştürüldüğünü belirtmektedir. Benzer çalışmalar ile mesleki eğitimin üst düzey eğitime hazırlık ve destek sağlanarak akademik başarısı yüksek olan öğrencilerin talep ettiği okullar haline getirilmelidir.

İş gücüne yönelik sıkıntılar yaşanmasında Türkiye'de etkin bir yönlendirme sisteminin kurulması orta öğretimden mezun her öğrencinin yüksek öğretime devam etme arzusu etkili olmaktadır. Çoğu öğrenci yeteneklerinin ve kapasitesinin farkında olamadan üniversite sınavında aldığı puanın belirleyiciliği ile kendine bir meslek seçmek durumunda kalmaktadır. O mesleğe karşı ilgisinin ve yeteneğinin olup olmadığını bilemeden kendisini üniversitede bulan kimi öğrenciler okullarında ya bölüm değiştirmekte, ya başarısız olmakta ya da en kötüsü mezun olduğunda iş hayatında başarıyı yakalayamamaktadır. Bu durumun hem bireylere hem de ülkemize getirdiği sosyal, psikolojik ve bilhassa ekonomik yük ağır olmaktadır.

Sonuç olarak , ortaokul öğrencilerinin mesleki ve teknik okul algısı olumsuzdur. Bu olumsuzluğun nedenleri ortaokul rehberlik hizmetlerinin yetersizliği ve meslek liselerinin kendilerini ve alanlarını tanıtım konusundaki yetersizlikleri olarak gruplandırılabilir. Elde edilen bu olumsuz algı durumunu ortadan kaldırmak için aşağıda belirtilen öneriler getirilmiştir.

1. Öğrencilerin gerek eğitimsel, gerekse meslekî anlamda yönlendirilmelerinin verimli olabilmesi özel kurum ve kuruluşlar ile resmî kuruluşların ortaklaşa çabalarını gerektirmektedir. Bu iş sadece rehber öğretmenlerin göreviymiş gibi algılanmamalı, Avrupa'da olduğu gibi, eğitimsel yönlendirme ve iş bulma görevini üstlenecek özel kuruluşlar teşvik edilmelidir.
2. Meslekler hakkında daha detaylı ve güncel bilgiler sunabilmek amacıyla Avrupa'da olduğu gibi konferanslar, meslek sergileri, dia gösterileri ve veliler için oturumlar düzenlenmelidir. Bu konuda Millî Eğitim Bakanlığının gözetimi ve denetimi altında radyo-televizyon yayınları yapılmalı, üniversitelerden elde edilen istatistiki dokümanlar, mesleklerle ilgili yayınlanan makaleler, broşürler ve dergiler vs. öğrencilerin bilgisine sunulmalıdır.

3. Okul öncesinden başlanarak eğitim süreci boyunca nesnel değerlendirmeye dayalı her öğrenci hakkında bir dosya tutulmalıdır. Bu dosyalar daha sistemli düzenlenirse (öğrenci ile ilgi bilgiler, çeşitli test sonuçları, görüşme anket formlarını dahil etmek gibi...) yönlendirme çalışmalarında öğretmenlere daha fazla yardımcı olacaktır. Bundan başka öğrencilerin yetkinliklerinin olduğu alanlar belirlenerek gerekli rehberlik çalışmalarının etkin bir şekilde başlatılması ilkököl ve hatta anaokulu sürecinde başlanmalıdır.
4. İlkokul ve ortaokulda hazırlanan ders programları bireysel farklılıkları ortaya çıkaracak duyarlılıkta olmalıdır. Bu yaştaki çocuklar arasında özel yetenekleri olan ve üstün zekâlı olan öğrencilerin yanı sıra özel eğitime muhtaç öğrenciler de bulunacaktır. Hızlı öğrenenler için programlar gözden geçirilmeli, yavaş öğrenenler için destekleyici programlar olmalıdır. Ayrıca öğrencilerin varsa özel yeteneklerini ortaya çıkarabilmek ve bu konuda gelişmesini destekleyebilmek için yabancı dil, iş-teknik, müzik, resim, bilgisayar, spor dalları konulu kurslar düzenlenmeli, okul dışında bu tür ilgi alanlarına ait kuruluşlarla öğrencilerin bağlantı kurması teşvik edilmelidir. Ayrıca eğitsel kollar ve meslekler arasında organik bir bağ kurulmalı, öğrencilere meslekler ve iş olanakları hakkında bilgi sunulmalıdır.
5. Sadece rehber öğretmenlere değil tüm öğretmenlere mesleki yönlendirme konusunda bilgilendirme ve seminerler düzenlenmelidir.
6. İş hayatı ile entegre edilmiş mesleki eğitim hedefinin gerçekleştirilmesi için endüstri ile bağlantısı olan bir temel eğitim verilmelidir.
7. Ortaokul 5. sınıfından itibaren öğrencinin yeteneklerine yönelik zenginleştirilmiş programlar uygulanabilmelidir. Bu programlar arasında yatay geçiş sağlanmalıdır
8. Rehberlik ve araştırma merkezleri daha aktif hale getirilerek mesleki yönlendirme konusunda ortaokullar ile meslek liseleri ve işletmeler arasındaki koordinasyon ve işbirliğini sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Alpaslan, A. (1993). *İlköğretim okullarında mesleğe yöneltme ve rehberlik (Ankara ili Örneği)*. Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- Arslan, M. & Kılıç Ç. (2000). Bazı Avrupa ülkelerinde ve Türkiye'de zorunlu eğitimde yönlendirme çalışmalarının değerlendirilmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 148.
- Aşık, T. (2008). *İlköğretimde yöneltme öneri formu uygulamasının öğrencilerin okul ve alan seçimlerine etkilerinin belirlenmesi*. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Adana.
- Aypay, A. (2003). The tough choice at high school door: an investigation of the factors that lead students to general or vocational schools. *International Journal of Vocational Development*, 23, 517-527.

- Ataklı, A. (2000). Students' Expectations, Wishes and Preferences in the Secondary Education. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 26-34.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Can, A. & Taylı A. (2014). Ortaokul öğrencilerinin kariyer gelişimlerinin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(2), 321-346.
- Caner, A. & Ökten C. (2010). Risk and career choice: Evidence from Turkey. *Economics of Education Review*, 29, 1060-1075.
- Çevik, K. (2006). *İlköğretim ikinci kademedeki çoklu zekâ kuramına dayalı yönlendirme etkinliklerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlar*. Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir.
- Dikmen, S. (2007). *Ortaöğretimde mesleki ve teknik eğitim tercihinin etki eden etkenlerin belirlenmesi (Karabük ili için)*. Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karabük.
- Engin, A. O. (2005). Eğitim ve öğretim etkinliklerinde yönelme ve yöneltme. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(1), 249-269.
- Eşme, İ. (2007). Mesleki ve teknik eğitimin bugünkü durumu ve sorunlar. *Uluslararası Mesleki ve Teknik Eğitim Konferansı*, 15-16 Ocak 2007, Yükseköğretim Kurulu, Ankara.
- Gazioğlu-İşmen, A. E., Bekçi, B., Güler-Yavuz, Ç. & Çayırdağ, N. (2007). İstanbul ili özel ve devlet okullarında mesleki rehberlik çalışmalarına ilişkin durum saptaması. *Eurasian Journal of Educational Research*, 27, 97-109.
- Gülcan, M. G. & Cengizhan, S. (2009). Teknik eğitim ve eğitim fakültesi öğrencilerinin ilk ve ortaöğretim ile yükseköğretimdeki mesleki benlik algılarının karşılaştırılması. *Politeknik Dergisi*, 12(4), 225-234.
- Güvendi, M. (1998). İlköğretim okulları ikinci kademesinde yürütülmekte olan rehberlik etkinlikleri ve öğrenci beklentilerine ilişkin bir araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1, 145-157.
- Haney, R. M. (2002). Secondary student perceptions of vocational education (Doctoral dissertation). Retrieved from UNF Theses and Dissertations.
- Hanford, E. (2014). The troubled history of vocational education. *American Radio Works*. Erişim <http://www.americanradioworks.org/segments/the-troubled-history-of-vocational-education/>
- Harris, T. (2014). Secondary school students' perceptions of vocational education in Barbados. *CIE Journal*.
- Hepkul, A. (2007). Mesleki ve teknik okul tercih sürecinin keşifsel olarak incelenmesi. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14(2), 41-52.
- Karaköse, B., Turan, E., Gürbeden, F., Kaya, K., Kaşıkçı, M. & Çandır, Y. (2006). *İlköğretim okullarında mesleki rehberlik ve yönlendirme çalışmalarında yaşanan problemlerin tespiti (Kayseri ili örneği)*. Kayseri: Kayseri Rehberlik Araştırma Merkezi Yayınları.

- Kesici, Ş. (2007). Middle school students' guidance and counselling needs. *Educational Sciences: Theory and Practice*, 7(3), 1325-1349.
- Korkmaz, M. (2013). *İmam hatip lisesi öğrencilerinin bu okulları tercih süreçleri*. Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 16(1), 7-40
- Kuzgun, Yıldız (2000). *Meslek danışmanlığı Kuramlar ve Uygulamalar*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Külahoğlu, Ş. (2007). The functionality of implementation of vocational guidance regulation in elementary education World Conference on Educational Sciences: New Trends and Issues in Educational Sciences, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 1(1), 2001–2006.
- Özcan, M. (2010). *Anadolu mesleki ve teknik okul öğrencilerinin okudukları okulu seçme nedenleri ve gelecek beklentileri*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- Özoğlu, S. Ç. (1982). *Rehberlik ve psikolojik danışma*. İzmir: Ege Üniversitesi Matbaası.
- Şahin, İ. & Fındık, T. (2008). *Türkiye’de mesleki ve teknik eğitim: mevcut durum, sorunlar ve çözüm önerileri*. TSA, 12(3), 65-86.
- Yüksel-Şahin, F.(2008). Ortaöğretimdeki öğrenci görüşlerine göre Psikolojik Danışma ve Rehberlik (PDR) hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 5(2),1-26.
- Toker-Gökçe, A. & Bülbül, T. (2014). Okul bir insan bedenidir: mesleki ve teknik okul öğrencilerinin okul algılarına yönelik bir metafor çalışması. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 63-88.
- Yıldız, T. T. & Yıldız Ö. (2005). Mesleki yönlendirmede web desteği. *Türkiyede ‘Internet’ Konferansı*, 9-11 Aralık, İstanbul, Türkiye.
- Zobar, A. (2006). *Ailelerin ve öğrencilerin lise seçimlerini etkileyen faktörler (Çankaya İlçesi Örneği)*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.